

1. Сергеева Л. М., Кондратьева В. П., Хромей М. Я. Лідерство: навч. посібн. /за наук. ред. Л. М. Сергеевої. ІваноФранківськ. «ЛілеяНВ». 2015. 296 с.
2. Кови С. Восьмой навык: от эффективности к величию; пер. с англ. 3-е изд. Москва : Альпина Бизнес Букс, 2009. 408 с.
3. Кови С. Семь навыков высокоэффективных людей: мощные инструменты развития личности; пер. с англ. 6-е изд. Москва : Альпина Паблишерз, 2011. 374 с.
4. Нестуля С. І., Нестуля О. О. Основи лідерства. Наукові концепції (середина ХХ – початок ХХІ ст.) : навч. посіб. Полтава : ПУЕТ, 2016. 375 с.

Єрмоленко Андрій Борисович,
кандидат політичних наук, доцент
завідувач кафедри методики професійної освіти та
соціально-гуманітарних дисциплін
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти

ІНТЕРАКЦІЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ РОЗВИТКУ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Сучасність формує нові вимоги до освітнього середовища, сутності, змісту та організації занять. Інтерактивні технології дозволяють активізувати освітній процес, зробити його більш цікавим, базуються на активній взаємодії та особистісному прояві педагогів і здобувачів освіти. Це дозволяє змістити акцент із засвоєння інформації на розвиток їх способів мислення і діяльності. З іншого боку, інтеракція є ефективним способом освітньої і виховної діяльності педагогічного працівника. В умовах сучасної системи освіти головне завдання викладача не лише дати здобувачу освіти фундаментальні знання, а також забезпечити для нього всі необхідні умови, які б сприяли його самоосвіті.

Провідною ідеєю сучасного навчання є самовдосконалення, самореалізація творчої особистості, що потребує створення оптимального освітнього середовища, в якому кожен здобувач освіти відчуває свою успішність та розумову спроможність, формує інтелектуальний потенціал. Умовами цього є сприяння розвитку природних задатків та моральних якостей; налаштування на подальшу активну, творчо усвідомлену самодіяльність, що відповідає духовним потребам, задовольняє прагнення до самореалізації і прояву особистісних якостей. Що є ефективним способом комплексного розвитку особистості, виявлення й формування її творчого потенціалу. Виконання такого завдання можливе лише за суб'єкт-суб'єктної моделі навчання, у якій провідне значення має застосування інтерактивних методів навчання [2].

Термін «інтерактивний» походить від слів: інтер (лат. inter) – префікс, що означає перебування поміж кимось, чимось та актив (лат. actus) – приводжу в рух. Таке трактування дозволяє розглядати інтеракцію як процес занурення здобувача освіти в освітнє середовище, яке спонукає його до активізації

пізнавальної і розвивальної діяльності. Професіоналізм педагога полягає в оптимальній організації освітнього простору, що унеможлиблює неучасть всіх учасників: або кожен має конкретне завдання, за виконання якого він має публічно відзвітуватися, або від його діяльності залежить якість виконання поставленого перед групою завдання, тощо.

Сучасні технології дозволяють робити багато речей інтерактивними, тобто такими, в яких користувач може приймати певну участь. Інтерактивним може бути дисплей комп'ютера, виставка в музеї, відеофільм, заняття, театральний спектакль та багато іншого. Відповідно і способи досягнення інтерактивності можуть бути абсолютно різними [3].

Інтерактивне навчання дає можливість педагогу раціонально використовувати час заняття а здобувачу освіти дозволяє проявити себе, у тому числі і в процесі самостійної роботи. Застосування технологій інтерактивного навчання, може зробити заняття більш змістовним, а педагогу дозволяє легко залучати здобувачів освіти до освітнього процесу.

Як зазначає Н. Волкова, особливість інтерактивного навчання полягає в тому, що забезпечується навчальна взаємодія не лише між педагогом та здобувачами освіти, самі здобувачі також активно взаємодіють між собою у пошуках і продукуванні нових знань або в процесі формування та розвитку нових компетентностей. При цьому, саме взаємодія між тими, хто навчається, виходить на перший план. Доцільність упровадження інтерактивних технологій навчання обумовлена можливістю трансформації освітнього процесу у співнавчання, взаємонавчання (колективне, мікрогрупове, групове, навчання у співпраці), де всі рівноправні, рівнозначні суб'єкти навчання.

Спільна навчальна діяльність, розмаїття способів навчальної взаємодії максимально підвищують активність і внесок кожного учасника, допомагають уточнити власні уявлення, оцінні судження, усвідомити почуття і ставлення, стимулюють вільний обмін думками; розвивають навички активного слухання, співпереживання, співробітництва, упевненої поведінки і толерантності; стимулюють розвиток й самовдосконалення емоційної стійкості й чутливості, гнучкості спілкування, емпатійності, рефлексивності тощо [1].

Як правило, найбільший об'єм інформації в певній галузі має педагог або експерт. Включення в освітній процес досвіду, знань, способів мислення здобувачів освіти відкривають нові горизонти виконання завдань і продукування нових знань. Поряд з цим, сучасність демонструє ефективність командного результату, його переваги над індивідуальною діяльністю. Цей факт актуалізує інтеграцію групи в процесі інтеракції. Саме в такий спосіб створюються оптимальні умови для розвитку та взаємосприйняття здобувачів освіти [4].

Таким чином, основною педагогічною ідеєю застосування інтерактивних технологій навчання є активізація розумової діяльності здобувачів освіти, актуалізація опорних знань, індивідуалізація освітнього процесу, надання можливості самостійного осмислення значення здобутих знань для використання їх на практиці, виховання позитивного ставлення до пізнавальної

діяльності. Разом з цим, в процесі інтеракції, індивідуальні завдання переростають у групові, кожний учасник робить унікальний внесок у спільні здобутки, зусилля кожного є необхідною умовою успіху всієї групи. Уміле використання різноманітних інтерактивних технологій під час організації освітнього процесу знімає нервові напруження, дає змогу змінювати «звичні» форми діяльності, зосереджуватися на вузлових проблемах, які потребують повсякденної уваги.

Блер Шеппард, керівник міжнародної групи з розробки стратегії і розвитку лідерства корпорації PwC стверджує, що сучасні дослідження ринку праці, прогнози розвитку суспільства та перспективи професійного розвитку особистості свідчать про наступне:

- для того щоб бути актуальним, потрібно постійно пристосовуватися та взаємодіяти з оточуючими, при цьому залишатися вірними собі і своїм ідеалам;
- сучасним підліткам важливі не стільки отримані знання, як сам процес навчання;
- навчання не тільки новим навичкам, а й новим способам мислення – це процес довжиною в життя [6].

З іншого боку, сучасність демонструє новий формат вибудови організацій та взаємодії в різних проектах, так званий «бірюзовий». За таких умов відсутня вертикаль керівництва, результат кожного є важливим складником успіху команди, постійний розвиток, та інше [5]. Досвід реалізації таких проектів та компаній сьогодні свідчить про ефективність такого стилю мислення і компетентностей роботи в команді, що може бути досягнутий саме засобами включення інтеракції в освітній процес.

Як визначено в «Національній доповіді про стан і перспективи розвитку освіти в Україні», професійна освіта має більшою мірою спрямовуватися на задоволення індивідуальних потреб особистості у здобутті затребуваних на ринку праці кваліфікацій, забезпечення підготовки конкурентоспроможних фахівців, професійний розвиток виробничого персоналу підприємств [7]. Підґрунтям вирішення цього завдання в контексті розв'язання протиріч між запитом професійного розвитку особистості, соціокультурного середовища та роботодавців є розвиток інтерактивного освітнього середовища закладу професійної освіти.

Список використаної літератури

1. Волкова Н.П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі: навчально-методичний посібник / Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. 360 с.
2. Єрмоленко А. Інтерактивні технології навчання: електронний навчальний курс. Біла Церква: БІНПО, 2022. 30 с.
3. Інтерактивний - що це таке? Значення слова, визначення, походження, переклад. URL: <http://warface.top/interactive.html>
4. Інтерактивні методи навчання: навч. посібник / за заг. ред. П.Шевчука і П.Фенриха. Щецін: Вид-во WSAP, 2005. 170 с.

5. Історія бірюзової компанії Urtech. URL: <http://surl.li/buymr>

6. Майбутнє ринку праці: Протиборство тенденцій, які будуть формувати робоче середовище в 2030 році. PwC Україна, 2017. URL: <https://www.pwc.com/ua/uk/survey/2018/workforce-of-the-future.html>

7. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні: монографія / за заг. ред. В.Г. Кременя. Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2021. 384 с.

Єршова Людмила Михайлівна,
доктор педагогічних наук, доцент,
заступник директора з науково-експериментальної роботи
Інституту професійної освіти НАПН України

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ ДО ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Відповідно до Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності (2000) та наказу Міністерства освіти і науки України (№ 742 від 28.05.2019 р.) на базі ДНЗ «Вінницький центр професійно-технічної освіти переробної промисловості», ДНЗ «Львівське вище професійне художнє училище», Державного навчального закладу «Одеське вище професійне училище торгівлі та технологій харчування», ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти швейного виробництва та сфери послуг Харківської області», ДНЗ «Черкаський професійний автодорожній ліцей», Науково-методичного центру професійно-технічної освіти у Харківській області проводиться експеримент за темою «Формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності».

В ході виконання завдань дослідження було обґрунтовано критерії, показники та рівні сформованості в учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти (далі: П(ПТ)О) готовності до підприємницької діяльності (рис.1). Зокрема, охарактеризовано такі критерії та відповідні показники:

- мотиваційно-ціннісний (показники: мотивація до здійснення підприємницької діяльності (задоволення потреб різного рівня, любов до певного виду діяльності, визнання, престиж, незалежність, самостійність, розвиток); цінності (особистісні – чесність, порядність, ризикованість, розсудливість, працьовитість; родинні – відповідальність за добробут, честь і престиж родини, виховання і розвиток її членів; суспільні – відповідальність за якість товарів і послуг, податкова культура; державницькі – економічний патріотизм);

- когнітивно-пізнавальний (показник: рівень засвоєння майбутнім кваліфікованим робітником психологічних, економічних і правових знань для успішного відкриття і ведення власного бізнесу);

- діяльнісно-практичний (показник: уміння застосовувати отримані знання на практиці).